

ÚSTAV PEDAGOGICKÝCH VĚD FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY

Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (MU) patří mezi vysokoškolská pracoviště s velmi dlouhou tradicí. U kořenů této tradice stálo zřízení Pedagogického semináře na Filozofické fakultě Masarykově univerzity v roce 1922, tedy nedlouho po jejím založení. Mezi důležité postavy, které zde v této době působily a spoluurčovaly směřování dobové pedagogické vědy, patřili *Otokar Chlup*, *Jan Uher* nebo *Stanislav Velinský*. Do začátku druhé světové války si pracoviště získalo značné renomé. V průběhu druhé poloviny minulého století byli vůdčími osobnostmi tehdejší nástupnické katedry pedagogiky Univerzity Jana Evangelisty Purkyně především *Vladimír Jůva*, *Lili Monátová* a *Lubomír Mojžíšek*.

V současnosti působí na Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty MU celkem deset zaměstnanců a dalších několik desítek externích spolupracovníků. Ti jednak zajišťují výuku v oborech, které jsou zde vyučovány, jednak se věnují vlastní výzkumné, rozvojové a publikační činnosti.

Ústav pedagogických věd poskytuje univerzitní vzdělání ve dvou kmenových oborech. Prvním z nich je obor **Pedagogika**, který je nabízen a studován na bakalářské úrovni (prezenčně i kombinovaně), v navazující magisterské úrovni (prezenčně) a na úrovni doktorského studia (prezenčně i kombinovaně). Tento obor může být v bakalářském a magisterském stupni studován v kombinaci s řadou oborů Filozofické fakulty, ale také v kombinaci s obory Fakulty sociálních studií a Fakulty sportovních studií Masarykovy univerzity nebo i jednooborově. Cílem studia v tomto oboru je připravit odborníky schopné působit v oblasti výchovy a vzdělávání. Absolventi nacházejí uplatnění na úřadech a institucích všech úrovní zabývajících se výchovou, vzděláváním a sociální péčí, v poradenských institucích jako poradci, ve školách středních a vysokých jako učitelé, v personálních odděleních podniků a v podnikovém vzdělávání jako personalisté, v soukromých i veřejných vzdělávacích institucích jako lektori a manažeři vzdělávání, v neziskových organizacích, na výzkumných a rozvojových pracovištích coby experti v oblasti výzkumu a evaluace, ve státní správě.

vištích coby experti v oblasti výzkumu a evaluace, ve státní správě.

Druhým kmenovým oborem Ústavu pedagogických věd je **Sociální pedagogika a poradenství**, který je nabízen rovněž na úrovni bakalářského a navazujícího magisterského studia (pouze v prezenční formě) a je jednooborový. Cílem studia tohoto oboru je připravit kvalifikované odborníky směřující do oblasti sociálních a poradenských služeb, ale také do pedagogické sféry. Absolventi nacházejí uplatnění jako specialisté na sociálně výchovnou problematiku na úřadech všech úrovní, jako sociální pedagogové, sociální pracovníci či terapeuti v ústavech sociální péče, léčebnách, rehabilitačních ústavech, uprchlických táborech či zařízeních nápravné výchovy, jako kariéroví poradci na úřadech práce a na dalších poradenských pracovištích.

Vzdělávací činnost Ústavu pedagogických věd zahrnuje rovněž výuku pedagogických a didaktických disciplín pro studenty učitelských studijních programů Filozofické a Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity a doplňující pedagogické studium pro učitele z praxe. Dále se zde v rámci programů celoživotního vzdělávání realizují specializační studia Školského managementu, Výchovného poradenství a Speciální pedagogiky.

Svým studentům nabízí Ústav pedagogických věd kvalitní studium na moderním a přátelském pracovišti. Pro studenty i pro širší odbornou veřejnost zajišťuje pravidelné přednášky domácích a zahraničních odborníků, nedílnou součástí studia je možnost studentských stáží na partnerských univerzitách na mnoha místech Evropy (Německo, Velká Británie, Nizozemí, Finsko, Švédsko, Lotyšsko, Maďarsko). Studenti jsou zapojováni do výzkumných projektů, které jsou na pracovišti řešeny, což zaměstnanci ústavu považují za velmi efektivní formu vědecké přípravy.

Součástí tradice Ústavu pedagogických věd je bohatá vědecká a výzkumná činnost, které se věnují všichni zaměstnanci a rovněž studenti doktorského

studijního programu. Jakkoli jsou dílčí témata jednotlivých výzkumů různorodá, lze konstatovat, že již více než deset let zůstává jedním z ústředních bodů zájmu škola, v poslední době je potom možné zaznamenat stále zřetelnější orientaci také na problematiku celoživotního učení. K podstatným charakteristikám výzkumné činnosti ústavu patří fakt, že se často jedná nikoli o individuální, nýbrž o týmové projekty. V současnosti se většina členů podílí na projektu podporovaném Ministerstvem práce a sociálních věcí *Vzdělávání dospělých v různých fázích životního cyklu: priority, příležitosti a možnosti rozvoje*, jehož hlavní řešitelkou je *Milada Rabušicová*. Základním cílem projektu je zmapovat vzdělávací potřeby dospělé populace v České republice a s těmito zjištěními konfrontovat stávající vzdělávací možnosti.

Další současné výzkumy realizované na Ústavu pedagogických věd jsou podporované Grantovou agenturou ČR: jedná se o projekt *Demokracie v české škole* (hlavní řešitel *Milan Pol*) usilující o odpověď na otázku, do jaké míry je možné dnešní českou základní školu považovat za instituci demokratických poměrů a projekt *Informační a komunikační technologie v každodenní práci učitele* (hlavní řešitel *Jiří Zounek*) zaměřený na rozkrývání toho, jakým způsobem a s jakými efekty se ICT integrují do každodenních činností českých učitelů. Do Programu rektora MU je potom zařazen projekt *Málotřídky v současném vzdělávacím systému* (řešitelka *Kateřina Trnková*), který analyzuje českou vzdělávací politiku vůči málotřídkám na všech úrovních řízení našeho školství. Je nutno zdůraznit, že v pozadí všech těchto výzkumů stojí důraz na korektní a nápadité užití vědecké metodologie, přičemž v současnosti je patrná snaha vyváženě používat jak kvantitativní, tak kvalitativní výzkumné designy.

Od běžících i již dokončených výzkumných projektů se odvíjí bohatá publikační činnost členů ústavu. Z poslední doby je možné jmenovat například knihu *Milana Pola, Lenky Hlouškové, Petra Novotného a Jiřího Zounka* *Kultura české školy*. Příspěvek k výzkumu a rozvoji. (Brno: MU, 2005) nebo knihu *Milady Rabušicové, Kláry Šedové, Kateřiny Trnkové a Vlastimila Čiháčka* *Škola a (versus) rodina* (Brno: MU, 2005). Jednotliví pracovníci dále uveřejňují své práce v českých a zahraničních odborných časopisech, z „dílny“ ústavu vychází každoroční *Sborník prací Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, řada pedagogická*. Jádrem tohoto sborníku je vždy monotematické

(tématem letošního čísla je například vzdělávání dospělých) a je tvořeno jednak pracemi vzniklými na půdě Ústavu pedagogických věd, jednak pracemi prizvaných autorů.

Kromě projektů výzkumných se Ústav pedagogických věd zapojuje také do celé řady projektů rozvojových. Mnoho z nich se koncentruje na další zkvalitňování výuky, přičemž se klade důraz na sladování skladby studia s požadavky trhu práce, na který studenti po absolutoriu školy vstupují. Mezi těmito projekty vynikají například projekty podporované z Evropských sociálních fondů zaměřené na posílení výzkumných kompetencí absolventů (konkrétně na jejich vyškolení v kvalitativních výzkumných technikách, které jsou použitelné v prostředí nevládních neziskových organizací, do nichž absolventi často směřují), na posílení jejich poradenské praxe (tedy na to, aby studenti již ve škole získávali přímou zkušenost s prací s klientem a prostor k její reflexi) či na rozvoj osobnostně sociální dimenze jejich přípravy (zde jde o praktickou realizaci myšlenky, že kvalita a autenticita v práci s lidmi se odvíjí od osobnostních kvalit a autenticity samotného pedagoga či poradenského pracovníka). Pracovníci ústavu se podíleli a podílejí také na řadě evaluačních, strategie vytvářejících a dalších rozvojových iniciativách v rámci České republiky.

Další rozvojové projekty jsou na ústavu orientovány do vnějšího prostoru, jejich cílem je spolupráce s jinými pracovišti, případně podpora jejich rozvoje – v poslední době jde především o projekty SOCRATES/Comenius (zaměřené převážně na problematiku řízení škol a poradenství), dále projekty Tempus (týkající se podpory rozvoje infrastruktury pedagogického vysokého školství v Uzbekistánu), o euro-asijské iniciativy spadající do oblasti vzdělávání dospělých atd.

Členové ústavu se aktivně podílejí na životě odborné obce, pravidelně se účastní řady domácích i zahraničních konferencí. V minulém roce se Ústav pedagogických věd stal hlavním pořadatelem konferencí ENIRDEM (Evropská síť pro zdokonalování, výzkum a rozvoj v řízení vzdělávání) a OMEP (Světová organizace pro předškolní výchovu). Letos v září se v režii tohoto pracoviště uskutečnil doktorský seminář při konferenci České asociace pedagogického výzkumu zaměřený na kvalitativní metodologii.

Jednotliví pracovníci vykonávají mnohé další aktivity v rámci akademické komunity. Například *Milan Pol* je členem výboru a nedávným předsedou sítě ENI-RDEM, členem redakce časopisu *Pedagogika*, *Milada Rabušicová* je současnou předsedkyní České asociace pedagogického výzkumu a místopředsedkyní Světové organizace pro předškolní výchovu – OMEP, *Dana Knotová* je výkonnou redaktorkou časopisu *Pedagogická orientace* a členkou výboru České pedagogické společnosti, *Petr Novotný* je členem výkonného výboru občanského sdružení *Přátelé angažovaného učení* atd. Rovněž ostatní pracovníci ústavu, stejně jako studenti doktorského studijního programu se v mnoha aspektech svých univerzitních i mimouniverzitních činností aktivně zapojují do života odborné pedagogické komunity.

Lze shrnout, že Ústav pedagogických věd je moderním univerzitním pracovištěm, které staví na dvou pilí-

řích: na péči o studenty a na rozvoji vlastního oboru. Extenzivní informace o dění na ústavu, možnostech studia či spolupráce lze najít na webových stránkách (<http://www.phil.muni.cz/ped/>).

- šed' - - trn -

Kontaktní adresa:

Doc. PhDr. Milan Pol, CSc.
vedoucí Ústavu pedagogických věd
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
Arne Nováka 1
602 00 Brno
Tel.: 549 494 076
Fax: 549 491 527
E-mail: pol@phil.muni.cz
Internet: www.phil.muni.cz/ped

Sídlo Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity